

Zagotavljanje sledljivosti je pogoj za dajanje čebeljih pridelkov v promet

Andreja Kandolf Borovšak*, andreja.kandolf@czs.si, in Tanja Magdič**, tanja.magdic@czs.si

Nedavno so inšpektorji napovedali poostren nadzor nad izvorom (poreklom) kmetijskih pridelkov, torej tudi čebeljih pridelkov. Čebelarji, ki svoje pridelke in izdelke dajemo v promet, smo poleg tega, da upoštevamo dobro čebelarstvo prakso ter da svoje pridelke in izdelke pravilno označimo, dolžni izvajati tudi notranji nadzor nad pridelavo živil. S tovrstnim nadzorom čebelarji zagotavljamo tudi sledljivost. Za ta namen imamo lahko svoj sistem ali pa se držimo Smernic dobrih higienskih navad.

Prvi pogoj za prodajo medu, pa tudi, če svoje čebelje pridelke zgolj darujemo, je, da smo registrirani čebelarji in da zagotavljamo sledljivost medu, in sicer ne glede na to, ali ga pridelamo 1 kg ali 1 t. **Sledljivost moramo zagotavljati tudi, če imamo samo tri panje in če vsega medu ne porabimo doma.** Za ta namen si zapišemo datum, lokacijo točenja, količino natočenega medu in oznako serije natočenega medu. Serija mora biti označena v zapiskih, na sodih medu te serije in tudi na embalaži medu te serije v prodaji na drobno, če roka uporabnosti nismo zapisali z besedami »Uporabno najmanj do ...« in dodali točnega datuma (dan, mesec, leto). Vedeti moramo tudi, koliko medu posamezne serije smo že prodali in kolikšna je še zaloga. Zapiske lahko vodimo na različne načine. Za evidenco lahko uporabimo dobavnice, račune, elektronske evidence, evidence v blokkih ali pa podatke sproti zapisujemo v obrazce Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu. Če medu ne prodamo končnim porabnikom, moramo zapisati tudi kupce (npr. 300 kg, L12013, Tuš ...).

Primer vodenja sledljivosti:

1. Mesto in/ali lokacija paše: Ljubljanski vrh
2. Datum in kraj točenja: 13. 5. 2013
3. KOLIČINA medu: 300 kg
4. VRSTA medu (mnenje čebelarja): cvetlični med
5. Oznaka serije/lot (L): 12013135
6. Datum roka uporabe, označenega na embalaži v prodaji na drobno: 31. 12. 2014
7. Kupci medu: 100 kg TUŠ, 100 kg končni porabniki, 100 kg zaloga

* mag., svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane

** svetovalka JSSČ za ekonomiko

Serije medu označite z veliko črko »L«. Pri malih čebelarjih je ena serija navadno posamezno točenje. Odločitev o tem, kako boste označevali serijo, je prepuščena vam, pomembno pa je, da v zapisnik zapišete, kaj serija pomeni, in da je označena enoznačno, torej da se nanaša na točno določeno serijo in na nobeno drugo, tudi ne na nobeno v prejšnjem ali prihodnjem letu.

Pogosto se zgodi, da čebelar serijo označi samo z enim znakom, npr. z 1, naslednje leto pa med prvega točenja znova označi z 1. Takšno označevanje serije ni ustrezno, saj iz njega ni nedvoumno razvidno, na kateri med se ta serija v resnici nanaša (lahko se npr. nanaša na med iz leta 2012 ali iz leta 2013). Čebelarji pogosto označujejo serijo (lot) živila po dnevu točenja (L3152013), po zaporedju točenja (L113, L212) ali po roku uporabe (L31122014). Če serijo (lot) označite po datumu roka uporabe, morate paziti, da ta ni zapisan kot datum (npr. L31. 12. 2011), temveč kot število (L31122011).

Priporočamo tudi, da od vsake serije medu shranite po en reprezentativni vzorec, saj se boste s tem zavarovali. Tako boste npr. ob morebitni pritožbi imeli v skladišču vzorec tega medu, ki ga boste lahko uporabili kot »protivzorec« za analize. Poskrbite pa, da bo ta vzorec resnično tudi vzorec dejanske serije medu. Če je to mogoče, vzorce odzemite na različnih mestih serije (lota) ali iz sredine skladiščne posode. Če torej med polnite v kozarce, shranite kozarec, ki ste ga napolnili nekje na sredini vašega dela.

Ob morebitnem pojavu napak v medu imejte vedno pripravljen tudi načrt umika/odpoklica izdelka. To lahko storite z obrazcem 8 iz Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu.

Kot smo že omenili, so inšpektorji napovedali poostren nadzor nad zagotavljanjem sledljivosti vseh kmetijskih pridelkov, torej tudi medu in drugih čebeljih pridelkov, zato priporočamo, da podatke vestno izpolnjujete. Kakršne koli informacije s tega področja lahko dobite pri svetovalcih Javne svetovalne službe v čebelarstvu, prav tako pa vam bodo ti pomagali tudi pri izpolnjevanju in vodenju dokumentacije.

Blagovna menjava in prodaja čebeljih pridelkov drugih čebelarjev

Čebelar, ki v okviru svoje osnovne kmetijske dejavnosti prodaja med in druge čebelje pridelke, lahko prodaja samo pridelke, ki jih je v okviru svoje dejavnosti pridelal sam. Kakršno koli dokupovanje ali menjavanje, npr. ene vrste medu za drugo, **NI DOVOLJENO**, če čebelar nima registrirane dopolnilne dejavnosti prodaje pridelkov z drugih kmetij, dejavnosti samostojnega podjetnika, družbe z omejeno odgovornostjo (d. o. o.) ali

katero drugo obliko pravne osebe za prodajo živil. Lahko pa čebelar svoj med za nadaljnjo prodajo proda fizični ali pravni osebi, ki ima registrirano eno od zgoraj omenjenih dejavnosti.

Primer: Sosednji kmet ima registrirano dejavnost prodaje s sosodnjih kmetij in želi v okviru te dejavnosti prodajati vaš med. Vi opremito med tako kot za prodajo končnemu kupcu, saj ste v vsakem primeru odgovorni za varnost in sledljivost, in mu ga prodate, on pa ga lahko z vašo etiketo prodaja na svoji stojnici, v svoji trgovini ipd. ■

Novice iz sveta

Belgija

Zaradi vse večjega onesnaževanja okolja in s tem povezanega umiranja čebel belgijski čebelarji z nezaupanjem zrejo v prihodnost. To je tudi razlog, da se zmanjšuje število poklicnih ali polpoklicnih čebelarjev, povečuje pa število ljubiteljev čebel. Zaradi skrbi za kakovosten med brez ostankov akaricidov v njem so v tej državi dovoljena samo tista registrirana sredstva za zatiranje varoj, ki so narejena na podlagi timola. Najprej sta bili registrirani samo sredstva Apiguard in Thymovar, zdaj pa so registrirali še italijansko zdravilo ApiLife Var, saj so želeli nekoliko povečati izbiro in preizkusiti, ali ni to morda nekoliko učinkovitejše. Ker sami ne preverjajo učinkovitosti teh sredstev, so se zgledovali po testih, opravljenih v

Italiji, Nemčiji in Franciji. Ti so v Italiji pokazali, da je povprečna učinkovitost ApiLife Vara 94,7 %, Thymovara 96,9 % in Apiguarda 82,6 %. V Nemčiji so bili rezultati testov nekoliko drugačni: povprečna učinkovitost ApiLife Vara je bila 95,5 %, Thymovara 89,5 % in Apiguarda 57,3 %. Kot so pokazali testi v francoski provinci Bas-Rhin, pa je bila povprečna učinkovitost ApiLife Vara 82 %, Thymovara 69 %, Apiguarda pa niso testirali.

Najslabše se je torej odrezal Apiguard, za njim Thymovar, ki smo ga lani in letos uporabljali tudi v Sloveniji, najboljši pa je bil ApiLife Var. Ali bi ne bilo morda smiselno, da bi na podlagi teh podatkov prihodnje leto namesto Thymovara uvozili ApiLife Var, če želimo varoje še naprej zatirati s timolom?

Franc Šivic

Vir: Bruneau, E. (2013): Thymol contre Varroa destructor. *Abeilles&Cie*, št. 5-6, str. 31.

Sredstva ApiLife Var, Apiguard in Thymovar

ZDA

Leta 1947 je bilo v tej državi 5,9 milijona čebeljih družin, 14 let pozneje je 5,5 milijona, potem pa se je število čebeljih družin pospešeno zmanjševalo, tako da jih je bilo letos spomladi le še 2 milijona. Strokovnjaki se bojijo, da je že ogroženo kmetijstvo, saj zmanjkuje čebel za oprашevanje. Samo za normalno pridelavo mandljev v Kaliforniji je potrebnih več kot milijon čebeljih družin. Število naseljenih panjev se zmanjšuje tudi v Evropi, nasprotno pa se njihovo število povečuje v drugih državah po svetu, zlasti na Kitajskem. Leta 1960 so tam čebelarili s 3 milijoni čebeljih družin, leta 2011 pa že z 9 milijoni. Kljub veliki onesnaženosti okolja v tej veliki azijski državi ni slišati o kakem množičnem propadanju čebel, kakor se to dogaja v ZDA. Število čebeljih družin se je še bolj kot na Kitajskem povečalo v Indiji, saj jih je bilo leta 2011 kar 10,6 milijona, s tem pa je ta država po številu na-